

VOGELS DIE
NIET VLIEGEN
GAAN DOOD

30

jaar Ghanezen
in Gent en
Oost-Vlaanderen

30

years of migration
and integration

ENGLISH INTRODUCTION

The Ghanaian community is one of the largest black-African communities in Ghent and East Flanders. After 30 years of Ghanaian presence we see that this community has established itself strongly, but also that – with the birth of a second generation – the memory of the first, often difficult years of Ghanaian presence threatens to disappear.

With the heritage project ‘Birds that don’t fly, die. Ghanaians in Ghent and East Flanders. 30 years of migration and integration.’ we want to refresh the memory of the Ghanaian community and the host society through investigating the history of the community and its link with the region. The project was started in 2010 and includes a literature review, oral history and collecting footage.

The project is an organization of COJG and is performed by Ghanaian and Belgian volunteers. They are supported by the employees of Heemkunde Vlaanderen, Amsab-ISG, STAM, Trefpunt, FZO-VL and the Foreign Shop.

The results of the project are processed in this brochure and the website www.ghanezeningent.be, where you can find even more information on back. In addition to the story about 30 years of Ghanaian migration there are also five life stories presented in this brochure: three in the Dutch and two in English.

INLEIDING

De Ghanese gemeenschap is één van de grootste zwart-Afrikaanse gemeenschappen in Gent en Oost-Vlaanderen. Na dertig jaar Ghanese aanwezigheid zien we dat deze gemeenschap zich sterk heeft ingeburgerd, maar ook dat – met de geboorte van een tweede generatie – de herinnering aan de eerste, vaak moeilijke jaren van Ghanese aanwezigheid dreigt te verdwijnen.

Met het erfgoedproject ‘Vogels die niet vliegen gaan dood. Ghaneezen in Gent en Oost-Vlaanderen. 30 jaar migratie en integratie.’ willen we het geheugen van de Ghanese gemeenschap en de ontvangende samenleving opfrissen door de geschiedenis van de gemeenschap en haar link met de regio te onderzoeken. Het project werd opgestart in 2010 en omvat o.a. literatuuronderzoek, mondelinge geschiedenis en verzamelen van beeldmateriaal.

Het project is een organisatie van COJG en wordt uitgevoerd door Ghanese en Belgische vrijwilligers. Ze worden hierbij ondersteund door de medewerkers van Heemkunde Vlaanderen, Amsab-ISG, het STAM, Trefpunt, FZO-VL en de Foreign Shop.

De resultaten van het project worden verwerkt in deze brochure en de website www.ghanezeningent.be, waar nog meer informatie op terug te vinden is. Naast het verhaal over 30 jaar Ghanese migratie worden er in deze brochure ook vijf levensverhalen gepresenteerd: drie in het Nederlands en twee in het Engels. Op de website staan die laatste twee levensverhalen in een uitgebreidere Nederlandstalige versie.

30 JAAR GHANESE MIGRATIE EN INTEGRATIE IN GENT EN OOST-VLAANDEREN

Liesbeth Mensah

GHANESE MIGRATIEGESCHIEDENIS

Om de migratie van een land te begrijpen, moet je rekening houden met verschillende factoren. De omstandigheden in het land van herkomst en in het land waarheen men migreert zijn relevant, alsook de persoonlijke situatie van de migrant. Een deel van het verhaal van de Ghanese gemeenschap in Gent ligt dus in Ghana zelf.

Migratie volgt niet louter uit inkomensverschillen tussen de betrokken landen, maar ook historische banden zoals een gemeenschappelijke taal en een koloniaal verleden spelen een rol. Zo migreerden de meeste Congolezen naar België, Senegalezen naar Frankrijk, Ghaneezen en Nigerianen naar het Verenigd Koninkrijk enzovoort. Ghana was immers van 1901 tot 1957 een Britse kolonie met de naam Gold Coast.

Tot in de jaren zestig was Ghana voornamelijk een immigratieland geweest. Het land, dat een kolonie was tot hier in 1957 een einde aan kwam, was immers veel stabielere dan veel andere landen in de regio. De economie stagneerde en ook politiek verslechterde de situatie. In 1966 werd de eerste president, Kwame Nkrumah, afgezet in een coup, wat het begin was van jarenlange instabiliteit en militaire overheersing. Militaire regimes en burgerregeringen wisselden elkaar af in de daaropvolgende jaren. Honderdduizenden immigranten werden het land uitgezet in 1969. Ook veel Ghaneezen zochten andere oorden op, ze trokken voornamelijk naar Afrikaanse landen als Nigeria, maar ook de VS, het VK, Canada en Duitsland. In 1981 volgde er opnieuw een militaire coup, ditmaal door Jerry Rawlings. Dit was echter ook het begin van meer economische stabiliteit en democratie. In de daarop volgende

jaren wees Nigeria veel migranten het land uit, wat de Ghanese migratie richting westerse landen deed toenemen, waaronder die naar België die toen echt van start ging. In 1994-1995 was er een oprisping van etnisch geweld in het noorden van Ghana, 1000 mensen stierven en 150.000 sloegen op de vlucht.

De Ghanese regeringen hebben pogingen gedaan om Ghana weer aantrekkelijker te maken en een einde te stellen aan de brain drain. Dit blijft een grote uitdaging, veel Ghaneezen blijven het land verlaten.

GHANESE GEMEENSCHAP IN BELGIË EN GENT

De Ghanese gemeenschap is een van de grootste zwart-Afrikaanse gemeenschappen in Gent. Er wonen grosso modo 1500 mensen van Ghanese origine in Gent. Ze is bovendien een van de oudste zwart-Afrikaanse groepen in deze stad. Reeds in 1968 werden de eerste Ghanese migranten in Gent opgetekend. De migratie van voornamelijk mannen kwam in een stroomversnelling na de militaire coups van Rawlings, zo doken er plots een honderdtal Ghaneezen op in Gent in 1983. Ook de Ghaneezen die om economische en politieke redenen in de jaren zeventig migreerden naar buurlanden als Nigeria trokken toen naar Europa op zoek naar een beter leven. Ze kenden de Europeanen

van de Britse kolonisatie en de handelsrelaties met de Nederlanden, Denemarken, Portugal en Zweden (waarvan de (slaven) fortten op de kusten van het voormalige Goudkust nu nog getuigen zijn). De Ghanese migratie naar Gent bleef toenemen tot ze enorm daalde in 1988. Sinds begin de jaren tweeduizend is er weer een gestage toename van Ghanese nieuwkomers in Gent. In de beginjaren van de Ghanese migratie vertrokken veel Ghanezen na negatieve antwoorden op asielaanvragen snel weer uit Gent of belandden zij in de illegaliteit. Zo was er in '87-'88 en '92-'94 een negatief migratiesaldo. Vaak was er sprake van cirkelmigratie, ze keerden terug naar Ghana of verbleven een tijd in andere Europese regio's. Deze onrustige levenswijze wordt in Ghana omschreven als "Vogels die niet vliegen, gaan dood". In de jaren negentig en tweeduizend groeide de Ghanese gemeenschap in Gent door gezinshereniging en geboorte.

Na dertig jaar Ghanese aanwezigheid zien we dat deze gemeenschap zich sterk heeft ingeburgerd, maar ook dat – met de geboorte van een tweede generatie – de herinnering aan de eerste, vaak moeilijke jaren van Ghanese aanwezigheid dreigt te verdwijnen. Hoewel de Ghanese gemeenschap zich in Oost-Vlaanderen concentreert in Gent en zijn deelgemeenten Gentbrugge en Sint-Amandsberg, zijn er ook in de andere provinciesteden kleine groepen Ghanezen aanwezig en zijn er doorheen de jaren vaak ook economische linkjes met de andere gemeenten in Oost-Vlaanderen.

Het verblijf van de Ghanese gemeenschap in België liep niet altijd van een leien dakje. Een van de zwarte pagina's in de geschiedenis is de opvangcrisis in de winter van 1986. Met het Klein Kasteeltje werd het eerste asielcentrum geopend door de federale overheid. Miet Smet, die toentertijd bevoegd was voor maatschappelijke integratie voerde een spreidingsplan in, waarbij gemeenten op vrijwillige basis asielzoekers konden opvangen. Snel viel op dat de gemeenten de asielzoekers met de lichtste huidskleur uitkozen. Dit merkten uiteraard ook de asielzoekers zelf op. Een (zwarte) Zuid-Afrikaanse man sprong uit wanhoop en angst voor alweer een apartheidsregime uit een raam en velen gingen in

hongerstaking. Een aantal leden van de huidige Ghanese gemeenschap in Gent namen hier ook aan deel. De beweging nam de slogan "We are not dangerous. We are in danger now." Tot op vandaag wordt de slogan gebruikt om een menswaardige behandeling van asielzoekers te eisen. In Oost-Vlaanderen kwamen er zo Ghanezen in bijvoorbeeld Zottegem (Bernard getuigt hierover in zijn levensverhaal).

De meeste Ghanezen in Vlaanderen zijn vaak actief in fabrieksnijverheid of in de landbouwsector, maar ook in de schoonmaaksector of in de administratie. Er is dus een klein aandeel van de gemeenschap actief in hooggeschoolde jobs in België. Die brain drain situeert zich vaker in landen die het Engels als voertaal hebben. Voornamelijk in de gezondheidszorg zorgt dit voor problemen. Er zijn meer Ghanese dokters actief in het buitenland dan in Ghana zelf. Zij stelden dat ze ervaring wilden opdoen en gerecruteerd werden vanuit het buitenland.

BEROEP	%
Fabrieksarbeiders	27,5
Landbouwer	16,6
schoonmaker	14,2
Administratief bediende	10,8
Zakenman / vrouw	7,5
Technicus	8,3
Onderzoeker / leerkracht	6,6
Student	5
ingenieur	1,7
Secretaris/secretaresse	1,7

Niet enkel op de arbeidsmarkt zijn er nog heel wat uitdagingen voor Ghanese migranten in België. Bijna de helft van hen had moeilijkheden om een verblijfsvergunning te verkrijgen en ziet dit als de grootste obstakel in hun integratie. Ook de taal zorgt voor velen voor

moeilijkheden, hoewel de grote meerderheid wel één van de drie landstalen spreekt, een vijfde vindt niet steeds een job of een woonplaats en gezinshereniging is evenmin makkelijk te verwezenlijken.

Zo wonen de kinderen van veel Ghanezen nog in het herkomstland.

MOTIEVEN OM TE MIGREREN

Veel Ghanese migranten zijn vanwege de slechte economische perspectieven in Ghana gemigreerd (73,4%). 85% vermeldt onder andere jobkansen, betere lonen en professionele ontwikkeling. 15% vermeldt goede gezondheidszorg en politieke vrijheid in België als aantrekkingspool. 17% kwam te voet door de Saharawoestijn, 83% met het vliegtuig.

PUSH FACTORS	%
Werkgelegenheid / loon	73,4
Gezinshereniging	17,5
Studeren in België	6,6
asielzoekers	2,5

VOOR- EN NADELEN VAN MIGRATIE

Migratie is een belangrijk aspect van globalisering. Zo zijn er in 2006 bijna 200 miljoen mensen gemigreerd en zij dragen bij aan de ontwikkeling van hun herkomstlanden en migratielanden. Helaas wordt in het migratieverhaal vaak gefocust op de negatieve aspecten ervan, zoals de brain drain. Maar er zijn ook positieve

aspecten: de investeringen, zakelijke en sociale transnationale netwerken die ontwikkeld worden, de kennis- en vaardigheden overdracht en de rol van migratie in de aanpak van de vergrijzing in welgestelde delen van de wereld.

53,3% van de Ghanese migranten in België geven hun families zes keren per jaar bedragen die variëren van 100 tot 600 euro. Deze bedragen zijn van vitaal belang voor het levensonderhoud van hun families. Uit onderzoek is een correlatie tussen de welvaart en migratie in Ghana vastgesteld. Dit geld wordt gebruikt om schoolgeld te betalen, de gezondheidszorg van familieleden op te nemen, voor voeding te zorgen en ook om begrafenissen mee te organiseren. Gemiddeld zorgt elke Ghanese migrant in België voor het levensonderhoud van vier mensen. Bijna allemaal stellen ze dat de levensstandaard van hun families enorm verbeterd is na hun migratie. Slechts 2,5% stelt dat ze geen impact hierop hadden. Daarnaast investeren veel Ghanese migranten in België in de ontwikkeling van hun herkomstgemeenschap: handel, landbouw, de bouwsector, onderwijs en transport in Ghana. De grote meerderheid heeft bijvoorbeeld een huis gebouwd in Ghana.

Door deze migratie is er een toename in verdraagzaamheid en begrip en kennis van elkaars cultuur, kennisuitwisseling en de versterking van de economische banden en samenwerking tussen België en Ghana.

Daarnaast dragen de Ghanese migranten in Vlaanderen ook hier toe bij uiteraard. Ze geven aan dit voornamelijk te doen door de wetten te respecteren, de taal te leren, investeringen te doen, belastingen te betalen en het publieke domein proper te houden. Naast deze individuele bijdragen speelt migratie bovendien een rol in het verkleinen van de vergrijzingsproblematiek en de vergroting van de op de arbeidsmarkt actieve bevolking.

30 YEARS OF GHANAIAN MIGRATION AND INTEGRATION IN GHENT AND EAST FLANDERS.

Liesbeth Mensah

GHANAIAN MIGRATION HISTORY

To fully understand the migration history of a country, one must take into account different elements. Both the circumstances in the country of origin and in the country of destination are important. Another factor is the personal situation of the migrant. Part of the history of the Ghanaian community in Ghent can be found in Ghana.

Migration is not only the result of differences in wealth between countries. Other factors like a common language and a colonial past also play a part. Most people from Congo migrate to Belgium, people from Senegal to France, Nigerians tend to migrate to the UK etc. From 1901 to 1957 Ghana was a British colony. It was called the Gold Coast.

Until the sixties of last century Ghana was a country of immigration. Ghana was a colony until 1957 but the country was more stable than its neighbors. But then the economic and political situation worsened.

In 1966 Kwame Nkrumah, the first president, was ousted in a coup. This marked the beginning of a period of instability and military rule. In the following years civil governments and military regimes alternated. In 1969 hundreds of thousand of immigrants were expelled. Many Ghanaians also left the country and went to Nigeria but also to the US, the UK, Canada and Germany.

In 1981 there was another military coup headed by Jerry Rawlings. But this event brought more economic stability and democracy. In the next years Nigeria expelled many migrants and this increased the number of Ghanaians leaving to the Western countries, including Belgium. In 1994 and 1995 there was a rise in ethnic violence in the north of Ghana. About 1000 people died, another 150.000 took flight.

The Ghanaian government tried to make the country more attractive and to end the brain drain. But this remains a big challenge as many Ghanaians continue to emigrate.

THE GHANAIAN COMMUNITY IN BELGIUM AND GHENT

The Ghanaian community is one of the biggest communities of black Africans in Ghent. There are about 1500 people of Ghanaian descent in Ghent. Moreover, it is one of the oldest communities of black Africans in town. Already in 1968 the first Ghanaians were registered. After the coup by Rawlings the number of Ghanaian migrants rose, in 1983 about 100 Ghanaians came to Ghent. Many Ghanaians who initially migrated to Nigeria in the seventies, started migrating to Europe. They knew Europe from the colonial past and trade relations with The Netherlands, Denmark, Portugal and Sweden. The forts on the coasts of the former Gold Coast used for the trade of slaves bear witness to that period.

Ghanaian migration to Ghent kept growing with a sudden downturn in numbers in 1988. Since 2000 the number of Ghanaian migrants is once again on the rise. In the early stage of Ghanaian migration a lot of people left Ghent after their asylum application was rejected or they went into hiding. In 1987-1988 and in 1992-1994 more Ghanaians left as opposed to the influx. In many cases there was a circular pattern of migration, people returned to Ghana or spend a few years in another European country. This restless way of life is called in Ghana 'Birds that don't fly, die'. The previous two decades the Ghanaian community in Ghent grew on account of family reunion and intracommunity births. It is obvious that the Ghanaian community is well integrated after a presence of 30 years, but it is also clear that the memories of the often difficult early years are in danger of disappearing. Most Ghanaians in East Flanders live in Ghent, Gentbrugge and Sint-Amandsberg. Some of them live in smaller provincial cities and many of them have economic links with other places in East Flanders.

The history of the Ghanaian community in Belgium is a troublesome one. A very black page is the asylum crisis in the winter of 1986. That year the federal government opened the first center for asylum seekers, Het Klein Kasteeltje. Miet Smet, the politician responsible for social integration, presented a nationwide reception plan of asylum seekers in the various municipalities which could receive them on a voluntary basis. It soon became clear that these municipalities picked out people with a fair complexion. Of course the asylum seekers noticed it. A black African from South-Africa was so desperate he jumped out of a window. Some of the asylum seekers started a hunger strike and a number of the Ghanaians from Ghent joined in. "We are not dangerous. We are in danger" was their slogan and it is still used in the demands for a fair treatment of asylum seekers. See the story of Bernard.

Most of the Ghanaians in Flanders are working in the industrial or agricultural sector, others are working as cleaners or have a job in

a public service. Too few of them hold a high skilled job in Belgium. Most of the brain drain is oriented towards countries where English is spoken. There are more doctors outside Ghana than in the country itself. They claim that they wanted to gain expertise or that they were recruited from abroad.

OCCUPATION	%
Factory workers	27,5
Farmers	16,6
Cleaners	14,2
Clerical workers	10,8
Business men/women	7,5
Technicians	8,3
Researchers/teachers	6,6
Students	5
Engineers	1,7
Secretaries	1,7

But it is not only the labour market that present challenges for Ghanaian migrants in Belgium. Almost half of them encountered difficulties in getting a residence permit. They consider that to be the biggest obstacle for integration. Language is also often a problem, although the majority of the migrants speak one of the three national languages. One fifth of the migrants has difficulties in finding a job or a place to live. Family reunion also presents problems, many children of Ghanaians still live abroad.

REASON TO MIGRATE

Most Ghanaians migrated due to the bad economic perspectives in Ghana. 85% of the migrants mention better job opportunities, higher wages and professional development. 15% mention better health care and political freedom in Belgium. 17% of the migrants came on foot through the Sahara whereas 83% came by a plane.

PUSH FACTORS	%
Employment/wages	73,4
Family reunion	17,5
Studying in Belgium	6,6
Asylum seekers	2,5

BENEFITS AND DISADVANTAGES OF MIGRATION

Migration is an important part of globalisation. In 2006 almost 200 million people migrated worldwide and they contributed to both the development of their country of origin and their country of destination. Unfortunately migration is often reduced to its negative aspects such as the brain drain. But there also positive aspects: investments in the countries of origin, economic and social transnational networks, transfer of knowledge and skills and the role of migrants in tackling the

problem of the ageing population in the Western world.

53,3% of the Ghanaian migrants in Belgium transfer money to their families six times a year, the amounts varying from 100 to 600 euro. These transfers are vital for the families in Ghana. Research has established a clear link between migration and prosperity in Ghana. The remittances are being used for education, healthcare, food and funerals. On an average, every Ghanaian migrant in Belgium cares for the livelihood of 4 people in Ghana. Almost all migrants indicate that the standard of living of their families has gone up since they migrated. Only 2,5% of the migrants say that there was no link. Many Ghanaian migrants invest in their country of origin: commerce, agriculture, construction, education and transport. A majority has built a house in Ghana.

The migration of Ghanaians to Belgium has lead to more tolerance, a better understanding of each others culture, an exchange of knowledge and stronger economic bonds and coopertation between the two countries.

Ghanaian migrants also contribute to the development of Flanders by living by the law, learning the language, investing, paying taxes and caring for the public domain. Migration also plays a part in reducing the problem of an ageing population and boosting the workforce.

INTERVIEW MET PHILIP ANDOH

MIJN JEUGD EN VLUCHT

Mijn naam is Kwame. Ik ben geboren op 18 augustus 1956, als 6de van acht kinderen. Mijn moeder werd bijgestaan door een aantal vrouwen die vaak als vroedvrouw optraden. Mijn geboortedag was een zaterdag. Dat weet ik natuurlijk niet omdat die dag zo goed in mijn geheugen gegrift staat, maar omdat je in Ghana een naam krijgt op basis van de dag van de week waarop je geboren wordt. Een meisje dat op zaterdag geboren wordt heet Ama. Ouders in Ghana zijn blij met elk kind, maar arme gezinnen zullen wel meer investeren in het onderwijs van hun zonen dan dat van hun dochters. Ik ben opgegroeid in het centrum van Ghana, in de regio Agona. Ik ben opgegroeid in het dorpje Abodom, een ruraal dorpje met een diameter van één kilometer en minder dan 10.000 inwoners. Mijn vader was een cacaoboer. Abodom telt vijf kerken, maar ook één moskee. Je hebt er presbyterianen, rooms-katholieken, anglicanen en 1% moslims. Iedereen in het dorp behoort tot de Fanti-bevolkingsgroep. Moslim of christen, het maakt ons niet uit, we deden alles samen. Het enige wat we niet deelden waren onze gebedshuizen.

Ik heb kunnen voortstuderen na het secundair onderwijs en koos voor elektronica. Mijn hobby's situeerden zich immers in dat vakgebied. Zo herstelde ik toen reeds radio's en dergelijke. Later ben ik getrouwd en in het leger gegaan. Ik was cross country loper en zat in een atletiekgroep in het leger. Ghana kende in die periode echter instabiliteit, zo waren er een aantal militaire coups. Ik werd er valselijk van beschuldigd betrokken te zijn bij een militair complot en kon niet anders dan vluchten. Helemaal alleen, met enkel een koffer met wat essentiële spullen, sloeg ik op de vlucht. Mijn vrouw, broers en zussen zijn in Ghana gebleven.

Eerst ben ik naar Nigeria gegaan. Daar ontmoette ik een aantal militairen die terug naar Ghana wilden om te gaan vechten, maar dat zinde me niet. Ik was bang gedwongen te worden om mee te gaan en trachtte naar Toronto te vluchten. In België werd ontdekt dat ik een vals visum bij me had en ik kon mijn reis niet voortzetten. Ik deed mijn verhaal, vertelde hen dat ik politiek vluchteling was. De douaneagent zei "Oh, dan stuur ik je terug naar Ghana, zodat Rawlings je kan neerschieten". Dat was natuurlijk niet ernstig bedoeld en hij verwees me door.

DE BEGINJAREN IN BELGIË

Zo kwam ik in het Klein Kasteeltje terecht. Daar waren toen asielzoekers uit Zuid-Afrika, Iran, Sri Lanka... Overdag was er weinig te doen in het Klein Kasteeltje. Er was een bibliotheek maar die bevatte enkel Nederlandstalige en Franstalige boeken en we waren het Nederlands nog niet machtig. Activiteiten werden niet georganiseerd. We liepen wat rond, voetbalden soms en trokken de stad in. Om zes uur 's avonds moesten we terug zijn. Er was een groot informatiebord waarop je - per nationaliteit - kon zien of je naar een stad of dorp gestuurd zou worden. De gemeentes namen steeds een beperkt groepje asielzoekers op. Het first come first served principe werd toegepast: elke gemeente nam van een bepaalde nationaliteit een bepaald aantal asielzoekers op, te beginnen met degenen die eerst aangekomen was. Maar we merkten al snel dat de zwarten het langst bleven en gingen

een week in hongerstaking. Er was veel media-aandacht voor en Miet Smet, de toenmalig bevoegde minister kwam langs. Na vijf maanden stelde Gent dat ze twintig Ghanezen wou opnemen: ik was één van de eerste tien. Ik ben de enige van die groep die nog overgebleven is in Gent. Ik was de enige die toen erkend werd als politiek vluchteling. De anderen hadden hun zaak slecht en met onvoldoende bewijsmateriaal gepresenteerd.

Het OCMW verspreidde ons in huizen waar al Ghanezen woonden. Toen waren er misschien wel meer Ghanezen in Gent dan nu. Ik belandde in een huis in de Martelaarslaan met andere Ghanezen, waar ik een kamer moest delen met een andere man. We kregen ook 7000 Belgische Franken. Dat geld moesten we zelf managen en alles mee bekostigen. Zoals ik al zei was ik in Ghana erg sportief. Toen ik in het begin in Gent was, liep ik erg vaak de ronde langs de Blaarmeersen om in conditie te blijven en ging vaak fietsen. We kregen typisch Belgische voeding voorgeschoteld: pureepatatjes met saus. Dat was in het begin wel aanpassen, maar we wonden eraan. Iemand nam ons er voor het eerst op uit om frietjes te gaan eten aan een frietkraam en ik was verkocht! Het eten bevalt me intussen al veel meer. Aardappelen lijken op manioc, wat we in Ghana eten. In Ghana eten mensen met geld eitjes met brood als ontbijt en drinken ze koffie of milo, een drankje gemaakt van cacao. Een zwaar ontbijt kan ook uit aardappelen en saus bestaan in Ghana. Voor lunch zullen we gebakken bananen eten, planteen of boontjes. De voornaamste maaltijd eten we 's avonds rond vier à vijf uur. Nu we in België wonen, eten we wel wat later. Vandaag de dag eten we nog steeds veel lekker Ghanees eten, maar ik ga ook graag eens frietjes halen en als ik op de baan ben, eet ik Belgisch voedsel.

Als we met twee of drie zwarten samen op straat liepen, werden we altijd gecontroleerd. Soms kwamen ze zelfs met zwaailicht achter ons om onze identiteit te controleren.

Ik verveelde me dood in het begin en besloot Nederlands te leren. Veel kennissen vonden dat raar, je kon het Nederlands immers toch niet gebruiken buiten België. Engels en Frans, dat zijn internationale talen. De meeste mensen zeiden: Nederlands is moeilijk en ik wil hier toch niet blijven, ik ga later naar Amerika. Maar velen van hen zijn hier nog. Via VZW Oikondé volgde ik mijn eerste cursus Nederlands. We hadden twee à drie keer per week les, drie uurtjes per avond. Sommige Belgen zeggen ons dat Afrikanen goede taalstudenten zijn. Ik vond de taal niet erg moeilijk, enkel de uitspraak zorgde voor moeilijkheden. De Vlaamse gemeenschap subsidieerde echter geen cursus Nederlands voor gevorderden, dus volgde ik die erna op de Henleykaai. Zij waren van mening dat je om te kunnen gaan werken slechts een basiscursus nodig had. In totaal heb ik vijf jaar Nederlands gestudeerd en twee jaar elektronica. Daarna volgde ik een specialisatie in macroprocessortechnologie. Tenslotte volgde ik video- en televisietechnologie. In 1989 ben ik na die opleidingen dankzij de VDAB beginnen werken voor een bedrijf dat het onderhoud van televisiekabels verzorgde. Vlak voor ik vertrok vroeg de ABVV of ik hun afgevaardigde in het bedrijf wou worden.

In het begin correspondeerde ik met mijn vrouw en familie via briefwisseling. Toen ik hier vijf jaar was, kwam ze met Kofi, mijn eerste kind naar België. We kregen hier onze dochter Adjoa.

Mijn vrouw kon hier niet meteen aarden. België is wat minder zonnig dan Ghana. We merkten dat we telkens naar Antwerpen moesten als we Ghanese recepten wilden bereiden, omdat er maar één Afrikaanse winkel in Gent was en die was steeds uitverkocht. In 1993 zijn we een eigen winkel gestart. We verkopen allerlei voedings- en verzorgingsproducten en mijn vrouw heeft boven de winkel een kapsalon. Er komen mensen van alle nationaliteiten in mijn winkel. Na

twee jaren ben ik gestopt met mijn andere job, omdat de winkel goed draaide. Door de economische crisis is het wel moeilijker geworden, de koopkracht van de mensen is enorm gedaald. Ik heb een personeelslid moeten ontslaan.

Het gezinsleven hier is helemaal anders dan in Ghana. Daar leven we in een compound, je staat op en kan iedereen gedag zeggen. Het voordeel hier is dat je je privacy hebt, het nadeel is de eenzaamheid. Je hoort soms dat iemand een week dood in huis gelegen heeft... dit zou nooit gebeuren in Ghana. Zelfs als je even een dutje doet, is er een grote kans dat iemand zijn hoofd binnensteekt en vraagt of je misschien aan het slapen bent.

WONEN IN GENT

Het gebeurde vroeger vaak dat kinderen van Afrikaanse vaders en Belgische moeders nooit contact met de Ghanese gemeenschap hadden. Vaak hadden ze ook weinig contact met hun vader. Die was weggegaan toen ze erg klein waren en hun mama sprak niet altijd erg positief over hun vader. Maar dat is nu helemaal veranderd. Nu zijn hun vaders nog in België, kennen ze hun vrienden ook. Mijn petekind Aïsha bijvoorbeeld, zij belt me altijd als ze hulp van me nodig heeft.

Ik voel me Gentenaar, Ghanees, Belg... en ik woon graag in Gent. Er zijn overal problemen, overal zijn voor- en nadelen aan. In het leger word je opgeleid om in elke situatie te kunnen leven. Wel ben ik van plan ooit terug naar Ghana te gaan. Maar veel mensen zeiden dat en sommigen zijn hier gestorven. Voor de nieuwe generatie is het moeilijker om zich

voor te stellen daar te leven, maar ik ben er geboren. Er is een andere mentaliteit. Hier denken mensen soms dat we dom zijn. Ze zeggen dat we ergens moeten zijn om acht uur en wij denken dan, half negen zal ook wel goed zijn. Maar de mentaliteit is anders in België. Nu, hier kan je ook makkelijk uren in de file zitten en te laat komen op een afspraak. Hier gaat alles heel snel, alles wordt snel en goed geregeld, maar je krijgt er ook veel stress van. In Ghana kan je uren wachten om gewoon een handtekening op een officieel document te krijgen. Anderzijds ben je er vrij, je kan er doen wat je wilt. Er zal geen politieagent komen klagen dat je je auto niet mag zetten op een bepaalde plaats. Het is er ook veilig en er is veel sociale controle en een betere sociale cohesie. Ik heb hier eens in de luchthaven gezien dat er een diefstal was en iedereen ging gewoon opzij voor de dief. Ik heb hem tegengehouden en zo kon de politie hem oppakken. De mensen zijn soms te passief, al is dat ook soms veiliger voor hen.

Vroeger had ik veel Vlaamse vrienden. We gingen op vrijdag iets drinken op café. Vlamingen zijn gesloten mensen, maar eens je hen kent zijn ze erg open en sympathiek. Racisme is een complexe zaak. Je moet je er niet op focussen, ik trek me er niets van aan. Onder Ghanezen komen we minder vaak samen dan vroeger. Voor een verjaardagsfeest, geboorte, huwelijk of begrafenis zijn we nog steeds van de partij uiteraard. Op zo'n feest wordt muziek gespeeld en wat gedronken. Ghanezen houden

vooral van Guinness. We drinken ook Jupiler, Stella Artois... Maar voor Ghanezen is een feestje geen feest zonder dat er Guinness bij is. We verzetten geen sloten alcohol natuurlijk, maar een Guinness kan toch af en toe smaken. Die feesten duren dan van tien uur 's avonds tot 5 uur 's ochtends. Een van de weinige rituelen die we hebben, is dat we samenkomen en een glas sterke alcohol, zoals gin, neerzetten, om te communiceren met onze voorouders. Kerk en geloof is heel belangrijk voor het sociale leven, daar blijft iedereen elkaar zien. Ook mijn vrouw gaat wekelijks naar de mis. Ik niet, ik heb daar geen tijd voor.

Een Ghanese Gemaatschap feest uit de oude fotodoos

ONDERWIJS EN DE GHANESE GEMEENSCHAP

In Gent wonen er veel Ghanezen in Ledeberg, maar we leven erg verspreid. De jongeren voelen zich meer Belg dan Ghanese. Mijn dochter ook, maar ze heeft erg genoten van het bezoek aan Ghana en wil graag nog eens teruggaan. Je kan in Ghana veel spelen op straat. We hebben een rijk verenigingsleven, maar iedereen is een dagje ouder en heeft een gezin nu. Het is moeilijk om tijd te maken om je te engageren. We hebben recentelijk een vereniging opgericht met mensen uit allerlei Afrikaanse landen. Die dient om elkaar te helpen als iemand iets overkomt. We zijn een tijdje geleden een vriend verloren, dus hebben we zijn ex-vrouw geholpen de begrafenis te organiseren. Als dit nog eens gebeurt, zullen we via de vereniging de familie ondersteunen. De

jeugd zou door de ouders op het juiste spoor gezet moeten worden, maar veel ouders hebben daar niet steeds veel interesse in. Ze zien het belang van onderwijs niet in en denken dat bijvoorbeeld onderwijs enkel van op school kan gegeven worden of dat blanken beter hun kinderen kunnen opleiden dan een Ghanese vereniging. Dat zie je ook bij de huiswerkklassjes die COJG organiseert, er zijn zoveel Ghanese jongeren, maar er komen slechts een vijftiental naar de huiswerkklassjes. De ouders begrijpen het onderwijssysteem niet goed, hebben er geen inzicht in. Dat is ook hun fout niet, velen zijn laaggeschoold en hebben weinig of geen Nederlands geleerd. Dat moest je vroeger allemaal zelf uitzoeken. Ik heb hier bijgestudeerd: vijf jaar Nederlands, drie jaar elektronica en mijn specialisatie, dus ik begrijp de problemen die onze kinderen hier kunnen hebben. Zo had ik eens een examen van meneer Acker. Ik begreep niet altijd alles en moest als ik thuiskwam de nieuwe woorden opzoeken. Hij begon elke les met een mopje, zo ook tijdens dat examen. Maar plots begonnen alle medestudenten als een gek te noteren en ik had de vraag niet gehoord. Ik moest hem vragen de vraag nog eens te dicteren. Ik heb dus begrip voor kinderen die het hier moeilijk hebben in het onderwijs.

TERUG NAAR GHANA?

Ik heb natuurlijk nog veel contact met Ghana. Mijn broers en zussen hoor ik om de twee of drie dagen. Ik importeer voeding en verzorgingsproducten en mijn kleine zus regelt de aankoop en het opsturen van de geïmporteerde goederen in Ghana. Mijn moeder is vorig jaar op de leeftijd van 96 jaar overleden, ik ben toen nog eens naar Ghana gegaan voor de begrafenis. Vroeger ging ik jaarlijks, maar sinds de economische crisis ga ik nog maar eens om de drie jaren. Ik kan niet zomaar terug naar Ghana. De onbetaalde facturen zouden zich hier snel opstapelen. Ooit wil ik wel graag terug in Ghana gaan wonen, misschien doe ik dat wel als ik met pensioen ga. We zullen zien...

INTERVIEW WITH BERNARD ASAMOAH-ANOCHE

GHANA

My name is Bernard Asamoah-Anochie. I was born in Kumasi on December the 24th 1959.

I have 10 brothers and sisters. My father worked as secretary of the governor of the Ashanti region who was in charge of dealing with multinationals such as AG Leventis, UAC and UTC. He travelled around the whole country to buy cacao with public funds. There were no banks at the time which could do these transactions. My father's job became more important and he

could hold on to his job after the Gold Coast became independent in 1957 and the transformation of AG Leventis into GNTC. Our family was rather well off at the time. After the coup by colonel Achampong in 1972 my father was forced to take early retirement. He was a strong supporter of democracy, he supported the UP (United Party) and disapproved of military regimes. After this event my parents could no longer pay for my education and I had to find my own way.

AFTER LEAVING GHANA

Many of my family members were able to study with a scholarship in the US. I wanted to do the same and in 1979 I secretly left home to earn money in Nigeria, then in Cameroon, Gabon and Mauretania. My idea was to fly to America via France. I wanted to study or to work there

and if everything went well, I would return to Ghana and contribute to the reconstruction of the country. But the French authorities found out that my passport was a forgery. Life in Europe turned out to be difficult, I could get papers to build a new life. I stayed in France for 2 years and survived by hustling. You had to be smart for that and I was having a hard time to survive.

I sent a letter to my parents to inform them of my staying in Europe because I had left Ghana in secrecy. My parents were happy to hear that I was still alive and I was happy to be in touch again. Sometimes I had felt in a lost world for not having contact with them. I never told them how difficult life was here. My father died in 1985 while I was still in France. This was a terrible period because I couldn't be present at his funeral. His remains couldn't wait for 14 years until I finally got my papers to be able to go back to Ghana. I tried again to travel to Canada with forged papers, but I got caught. The French authorities advised me to ask for asylum in another country. So I took a train to Belgium and I got off just before the border and took a schoolbus to cross it. The driver didn't ask any questions.

WE ARE NOT DANGEROUS. WE ARE IN DANGER

In Brussels I went to the offices of the United Nations and asked them to help me in getting refugee status. Then I lived in an hotel for 3 months and afterwards for 7 months in the new reception center for asylum seekers, "Klein Kasteeltje". We helped with the renovation of the building and the garden. Everyday new people arrived: from Ghana, Iran, Afghanistan, Nigeria... Migrants with a fair complexion were accepted by the cities and municipalities, people with a black skin were not. So we started a hunger strike. One black man from South Africa even jumped out of the window because he couldn't stand to live in the apartheid regime. We got a lot of media attention, even the Secretary of Environment and Integration visited us. As a result cities and municipalities were forced to accept all kinds of asylum seekers.

GOOD PAPERS

In 1987 I was sent to Zottegem. Together with a few others we were accommodated in a house for the elderly. They had never seen a black man and were afraid of us. We got work in the kitchen and slowly we started talking with the elderly. I began a relation with a woman who was actually divorced and we had a son who is 22 now. We are seeing each other regularly. After some months our asylum applications were all rejected and we had to go into hiding. Because life in Zottegem was boring and because a lot of people there regarded us as aliens, we spent most of our time in Ghent. We went into hiding there too, that was easier in a bigger town. So, in October 1987 a period of 14 years of illegality started. Other people left Belgium, many of them are living in Canada now.

In the beginning there were only about 10 Ghanaians in Ghent, but in the nineties their number rose. One week I was living at a friend's place, the next week at another friend's place. We helped each other and did what we could to survive. Many women had to prostitute themselves to support themselves and their men. They really sacrificed themselves. Ghanaians in that period in Belgium survived because of prostitution. I never had anything with a Ghanaian woman: without papers I couldn't offer them anything so I was looking for white women. In Belgium identity papers are very important. That is not the case in Ghana, there is a strong social cohesion there. Without identity papers in Belgium, you are less than a dog. You could get a permit to stay in Belgium for humanitarian reasons or if you married an European citizen. Although there was a risk of getting caught, I often went out to find a woman where I could live. I spent 14 years of my life in this way. When a relation went well, I had a place to stay. When it went wrong I had to look for another woman.

In that period I didn't even consider working, life was hard without having papers. We recognized each other by our lifestyle and we could

meet each other because we were living in the same neighborhoods: Olifantstraat, Frans Spaestraat, Zuid... We often were hanging around there: in the cafés Charlatan and Damberd and later in café Mascara, a pub run by a Ghanaian. We had to be careful, we were not welcome in many places and there were a lot of police controls. If we went out, we always took one-way streets so we could spot the police cars. In wintertime there were more controls. Because Africans don't go out much in winter the police came to control us in the house, sometimes with dogs. We didn't know our rights and so with didn't know that this was not allowed.

We all were living closely together because very few owners wanted to rent to black people. Sometimes we could hide with neighbors or a policeman tipped a Ghanaian woman who he visited. That news spread like wildfire. If there were many controls in Ghent we went into hiding in Antwerpen and the other way around. Ghanaians always helped each other, the solidarity was big. We were cooking together and had house parties. We tried to equal African recipes with Belgian ingredients, such as Fufu. Later on African shops came into the neighbourhood, so we could enjoy African food again.

INTERVIEW MET ERIC WILLIAM HAYFRON-ASHUN

MIJN LEVEN IN GHANA

Ik werd geboren op 27 oktober 1958 in een geboortecentrum gerund door vroedvrouwen in Cape Coast, Ghana. We waren met velen thuis. Ik was het zesde kind van mijn moeder en het tiende van mijn vader die toen al 71 jaar was. Hij was een agronoom die leiding gaf op een landbouwexploitatie. Daarnaast was hij een belangrijk traditioneel leider in de onafhankelijkheidsstrijd. Dat leiderschap maakte dat ik een soort prins was, hoewel ik niet tot de koninklijke familie behoor.

Na tien jaar basisschool, genoot ik gedurende zeven jaar een gedegen opleiding aan een middelbare onderwijsinstelling. Het was mijn bedoeling om daarna arts te worden. Door het overlijden van mijn vader had ons gezin geen broodwinner meer. Bij gebrek aan geld moest ik mijn plan om arts te worden stopzetten. Ik had het lastig om mij neer te leggen bij deze Ghanese traditie waar je slechts kan genieten van alles wat je vader bezit zolang hij leeft. Na diens overlijden heb je nergens nog recht op. Na het middelbaar heb ik dan maar een leraren opleiding gevolgd met een specialisatie in algemene wetenschappen. Ik gaf nadien les in wiskunde en wetenschappen aan leerlingen in het secundair onderwijs tussen 15 en 18 jaar en werkte bijna 20 jaar als een assistent directeur van de Wetenschappen afdeling van St Antonius en St Bernadette Soubirous Schools in Accra.

OP BEZOEK IN BELGIË

De eerste keren dat ik naar België kwam, was dat als toerist om mijn vriendin op te zoeken. Ik had niet de bedoeling om hier te blijven. Ik werkte immers als leerkracht op de universiteit van Cape Coast en had een goed leven. Toen mijn vriendin in België in 2002 een winkel opstartte, had ze assistentie nodig. Ik ben bij haar als boekhouder gaan werken en zorgde daarnaast ook voor het voorraadbeheer. Om de drie maanden keerde ik terug naar Ghana. Toen de winkel zich uitbreidde in 2004, ben ik definitief gebleven. Teruggaan zou een soort vernedering worden, dacht ik. Daarom verkoos ik hier in België te blijven, zodat ik écht zou kunnen teruggaan. In 2006 sloot de winkel en werd ik illegaal. Na zeven lange jaren in de illegaliteit zonder mogelijkheid om ondertussen naar mijn moederland te gaan, werd ik geregulariseerd in het kader van een overheidscampagne, maar was ik natuurlijk nog geen Belg.

CENTRUM VOOR DE ONTWIKKELING VAN DE JEUGD VAN GHANA (COJG)

Tijdens die zeven jaren las ik ontzettend veel omdat ik niet veel anders om handen had. Het Belgische onderwijssysteem bleef mij echter interesseren en ik diepte dit onderwerp uit. Ik vind het een zeer goed systeem, dat bovendien vele kansen biedt aan de Ghanese gemeenschap om haar situatie hier te verbeteren. Niettemin blijft die gemeenschap onderaan de ladder bengelen. Daarom richtte ik het 'Centrum voor de Ontwikkeling van de Jeugd van Ghana' (COJG) op. Ghanezen horen betere burgers te worden en moeten tegelijk de waarden van Ghana kunnen behouden. Ik geloof niet dat discriminatie de reden van de uitval is, wel de attitude van de ouders ten aanzien van de opvoeding van hun kinderen. De meeste Ghanezen hebben geen hoge opleiding kunnen volgen, ze hebben moeite met de taal en echt integreren in de Belgische samenleving doen ze ook niet. Voordat ze migreerden hebben Ghaneze kinderen in Ghana les in het Engels gekregen, ondertussen zijn ze met hun ouders hun lokale taal blijven spreken én moeten ze

hier ook nog Nederlands leren. Belgische kinderen krijgen vaak thuis de nodige ondersteuning. Ze worden opgevolgd, krijgen tijd en ruimte voor het huiswerk dat bovendien vaak gecontroleerd wordt. Ze krijgen emotionele ondersteuning en complimentjes. De ouders gaan naar de schoolvergaderingen en informeren zich over hun kinderen. Ghanese ouders doen dit nog veel te weinig. Het Ghanese kind trekt zich terug en de beïnvloeding door leeftijdgenootjes (peers) wordt groter: ze zoeken steun en toevlucht in hun samenleving.

COJG is mijn levenstaak en tevens toevlucht. Ik steek er veel energie in en het kent succes. COJG telt nu 50 ouders : “we are progressing”.

LEVEN IN BELGIE MET KINDEREN IN GHANA

Ik ben niet gehuwd, maar heb wel kinderen. Ze verblijven allen in Ghana en daar heb ik het moeilijk mee. Als vader vind ik het belangrijk dat kinderen je zien als een vriend en niet als een ouder, zodat ze naar jou komen, zodat je ze kan begeleiden. Voor het huwelijk van mijn dochter ben ik een maand naar Ghana gegaan.

Gent is een vriendelijke stad voor Engelstaligen en dat was een geluk

voor mij. Het Gents daarentegen blijft onverstaanbaar voor mij. Ik heb nu een opleiding Nederlands gevolgd tot het 6de niveau en wil hoger. Zo kan ik ook het voorbeeld geven. Ik heb bij Syntra een opleiding bedrijfsbeheer gevolgd en een praktische opleiding herstellen van wasmachines en droogkasten. Vandaag ben ik bezig met het behalen van een rijbewijs D voor vrachtwagens.

Een huis vinden was geen probleem. Mijn vriendin heeft er een. Haar kinderen eten “frietjes met stoverij” en zo leer ik de Belgische keuken kennen. Ghanees eten is hier vrij prijzig en door het andere klimaat verteert het hier niet zo goed. Witloof in hamrolletjes met kaassaus vind ik een echte lekkernij, maar van vette frietjes en al die olie houd ik niet zo.

Ik ben een echte boekenwurm. Boeken over wetenschap en geschiedenis hebben mijn voorkeur, maar ook “levensverhalen” bijvoorbeeld over WO II laat ik niet ongelezen. Wij Ghaneezen hebben zoiets nooit meegemaakt en zeker niet op die schaal. Waarom toch, vraag ik mij af, heeft men die energie niet in het verbeteren van de wereld gestoken. Dank zij die lectuur, leer ik de geschiedenis kennen van de mensen die mij verwelkomd hebben. Wanneer we elkaars geschiedenis beter kennen, kunnen we elkaar beter appreciëren.

In al die jaren hier in België heb ik weinig negatiefs ervaren, ook geen discriminatie, enkel veel dingen om dankbaar voor te zijn ten aanzien van de Belgische samenleving. Natuurlijk zijn er individuen die moeilijk doen, maar daar laat ik mij niet door beïnvloeden, die zijn er overal. En toch... mocht ik het moeten overdoen, ik zou een andere keuze maken. Ik zou hier direct permanent blijven met mijn kinderen of definitief in Ghana blijven, daar werken en over en weer reizen.

En de toekomst? Mijn kinderen zijn hier nooit geweest. Ik ben nu geregulariseerd en zou graag mijn vierde en vijfde kind naar hier

brengen voor een masteropleiding. Ik ben blij met wat mijn kinderen doen, maar ik lijd eronder dat ik niet bij hen ben.

Mijn vriendin wil terug naar Ghana, maar ik wil hier blijven. Voor mij is er weinig toekomst in Ghana, ook al omdat ik hier al zo lang ben. Ik wil mij engageren en dieper betrokken raken in de organisaties. Ik wil betere kansen voor de Afrikaanse kinderen realiseren en een betere integratie van de Ghanese gemeenschap. Ik keer terug naar Ghana als ik met pensioen ben. Ik heb een job hier, een taak.

De kinderen en het kleinkind van Eric

INTERVIEW WITH JULIE ASAMOA

Familiefoto van Julie: Julie zit tussen haar ouders

MY YOUTH

I am the daughter of the Ghanaian John Benjamin Asamoah and a Flemish teacher. My father was a political refugee who came to Belgium in the mid eighties. My parents met at the seaside in Ostend for the first time.

I have a Ghanaian maiden name, Ankema. That is the name of my father's grandmother, but it isn't really used. As a baby I also got an outdoor, a special Ghanaian party ritual for babies, that was organized at the same time as the name giving celebration.

My mother taught French at a secondary school and is now retired. My father is working at Compagnie De Sporen. He was previously occupied at Atelier and he did a number of other jobs that he got via the OCMW. I was trained as a clinical psychologist and I'm working the night shift in a Boarding School.

As a child at school where all other children were white I sometimes had the feeling to be different. I asked myself 'Why am I not white?'.

Sometimes I was saying to myself 'I would like to have the same type of hair as my mum, a thinner nose and ordinary lips.' Besides some suggestive comments about my appearance by some children at my school, this was not bothering me. They didn't tease me, maybe because I'm a girl. In fact I was very proud of my father: 'I had a dad who was picking me up at school and who started playing football with the other children and gave them sweets.' They liked my dad and they didn't have any questions or remarks: 'They liked him'. I didn't ask myself any further questions.

My parents got divorced when I was in the third year at primary school, but that didn't change much for me. Although he didn't live with us anymore, he came around every day. He visited us every morning to prepare for the day. 'We see him every day.' There were tensions though. It was not always that easy for my mother, mainly financially.

ENJOYING THE BEST OF BOTH WORLDS

At 26 years I am enjoying very much 'to see, eat and taste the best of both worlds and to be able to travel to Ghana and to feel at home there too.' I am grateful for that.

I visited Ghana already three times: the first time when I was a baby, in 2011 as a volunteer and again in 2013. I liked those visits a lot. 'I am always tempted to go back.' In Ghana I stayed with various members of the family and I was always warmly received. They say to me 'this is your land' and that feels like coming home.

In Ghana I also belong to Two Worlds. I can get a certain discount in musea, but not a full one. I still remain a bit white, an 'obruni'. Ghanaians refer to white people as my family and they take me to a Chinese restaurant because they think I will feel at home there while I prefer to go to a Ghanaian party. They do that 'to do the right thing'. Ghanaians always take good care of me and that is heartwarming: 'the African warmth... it is hard to explain... it is a special feeling ... Africa.'

INTERVIEW MET LORDINA ENGELS

MIJN JEUGD IN GHANA EN GENT

Ik ben geboren in Winneba (Ghana) in 1979. Ik groeide op in de nabije stad Cape Coast in een gezin met twee kinderen en een alleenstaande moeder. Ik heb nog een aantal herinneringen aan mijn jeugd in Ghana, maar niet zoveel meer. Wat ik me wel nog herinner zijn de eerste ontmoetingen met die blanke wereldreiziger die later mijn adoptievader zou worden. Wanneer ik vijf jaar was, trouwde mijn moeder met deze vreemde snuiter, een Belg, toen kwamen zij, en mijn zus over naar België.

Lordina links op de foto

Het was augustus 1984 wanneer ik voor het eerst voet op Belgische bodem zette. Mijn vader huurde een kleine studio aan de Graslei, en daar gingen we wonen. Ik ging op 1 september naar de derde kleuterklas in de Onderstraat. Daar leerde ik heel snel Nederlands, zo snel en goed dat ik in het eerste leerjaar voor Nederlands de beste van de klas was. Intussen verhuisden we naar een groter huis in Mariakerke, waar mijn

jongste zus geboren werd.

Ik heb heel goede herinneringen aan mijn jongste schooljaren. Alles ging vlot. Omdat ik de taal zo snel geleerd had, had ik geen problemen op school, en ook thuis liep alles van een leien dakje. Ik en mijn zus waren de enige Afrikaanse kinderen op school en ook in de Chiro. Maar ik voelde me nooit bekeken. Ik werd ook nooit op mijn huidskleur aangesproken. Dat veranderde toen ik in het vierde leerjaar van school moest veranderen, omdat we naar Gentbrugge verhuisden, waar mijn ouders een huis gekocht hadden. Op de nieuwe school voelde ik me meer bekeken, maar dat viel al bij al nog mee. In die tijd waren er nog steeds heel weinig Afrikaanse kinderen in Gent, en terwijl ik op mijn oude school al van in de kleuterklas gekend was, was dat op de nieuwe school niet het geval. Maar met racisme werd ik niet echt geconfronteerd. De aanwezigheid van mijn blanke, Belgische vader zorgde ervoor dat ik, mijn moeder en mijn zussen gemakkelijker door de Belgische samenleving aanvaard werden, denk ik.

Wanneer ik in het zesde leerjaar zat, sloeg evenwel het noodlot toe. Mijn Belgische vader overleed onverwacht. Mijn moeder en haar drie kinderen kwamen alleen te staan. De relatie met haar Belgische schoonfamilie, die nooit heel hecht was, vertroebelde snel, en na een tijdje viel het contact helemaal weg. Anderzijds werden de banden met Ghana opnieuw nauwer aangehaald.

Mijn moeder ging altijd al regelmatig terug naar Ghana, maar na het overlijden van mijn vader, gingen ik en mijn zussen met haar mee. Zo komt het dat ik op dertienjarige leeftijd voor het eerst terugkeerde naar het land waar ik geboren ben. Het was een fantastische maar ook vreemde ervaring. Vanaf dat moment keerde ons gezin regelmatig terug naar Ghana, niet elk jaar maar toch om de twee jaar, telkens in de zomervakantie.

Telkens we in Ghana waren, waren de banden tussen mij en mijn Ghanese familie hecht, maar wanneer we terug naar huis keerden, verwaterden die weer. Als opgroeiende tiener had ik immers mijn eigen

drukke leven in Gent, en de communicatiemogelijkheden in de jaren 1990 waren nog niet wat ze vandaag zijn. Wel kreeg ik, eens ik in het middelbaar zat, steeds meer interesse voor mijn Ghanese roots. Wanneer ik op mijn achttiende voor het eerst een ander zwart meisje van mijn leeftijd in de buurt zag lopen, aarzelde ik niet en stapte op haar af. Het meisje was Liberiaans. We werden beste vriendinnen voor jaren. Via haar kreeg ik meer toegang tot de Afrikaanse gemeenschap in Gent. Ik begon uit te gaan naar cafés en dancings waar veel Afrikanen kwamen, zoals de Vijf voor Twaalf op de Korenmarkt. Op die manier leerde ik snel andere Ghaneezen, maar ook Liberianen, Congolezen, Nigerianen, etc. kennen. In die periode gingen alle Afrikanen met elkaar om – ze waren immers met te weinig om zich in verschillende, afgescheiden gemeenschappen te organiseren.

WERKEN IN LONDEN

Ik beëindigde mijn middelbare school en begon aan een hogere studie, maar maakte die niet af. Ik zocht naar werk, maar ondanks mijn goede talenkennis en andere vaardigheden slaagde ik er niet in iets te vinden. Alle sollicitaties liepen op een sisser uit en ik geraakte ontmoedigd. Na verloop van tijd kon ik maar één conclusie trekken: het was het ingebakken racisme op de Belgische arbeidsmarkt dat ervoor zorgde dat ik geen werk kon vinden. Ik wou weg uit België en besloot te emigreren naar Londen, waar ik familie had bij wie ik een tijdje terecht kon. In Londen kwam mijn droom uit: na amper drie weken vond ik een voltijdse, vaste baan, als administratief bediende bij een advocatenkantoor.

Het was ook in Londen dat ik samen met mijn toenmalige man, ook een Belgische Ghanee, mijn dochter, Jayda, kreeg. Als na een aantal jaren mijn relatie op de klippen liep, moest ik kiezen: in Engeland blijven of terugkeren naar België? Omdat ik ervan overtuigd was dat mijn dochter hier een betere opvoeding kon krijgen, keerde ik terug.

In Gent kon ik een woning krijgen in de buurt waar ik vroeger woonde met mijn vader en moeder. Mijn dochter gaat naar dezelfde school

waar ik als kind heen ging. Ik zetel in het oudercomité van de school, omdat ik vind dat ook mensen met een andere huidskleur daarin vertegenwoordigd moeten zijn, wat nu nog te weinig het geval is. Tegelijk ben ik terug beginnen studeren. Ik volgde een opleiding Internationaal Ondernemen aan de Arteveldehogeschool.

TERUG AANSLUITING ZOEKEND BIJ DE GHANESE GEMEENSCHAP IN GENT

Lordina tijdens het debat van
COJG over de integratie van Ghanese

Na mijn terugkeer uit Londen zocht ik opnieuw aansluiting bij wat intussen een echte 'Ghanese gemeenschap van Gent' geworden was. Ik heb veel contacten, maar voel me toch steeds een buitenbeentje, en word soms ook zo

behandeld door de andere Ghanese. Ik spreek immers van thuis uit geen Ghanese, maar heb de taal zelf op latere leeftijd geleerd. Misschien heb ik ook een meer 'Belgische' mentaliteit, die niet altijd goed klikt met de Afrikaanse mentaliteit van de meeste Ghanese in Gent. Toch ben ik heel trots op mijn Ghanese roots. Ik wil in de gemeenschap ook de rol van een soort brugfiguur vervullen tussen de oudere generatie, mensen van mijn leeftijd en iets ouder, en de jongere generatie, met wie ik me, door mijn gelijkaardig levensverhaal, meer kan vereenzelvigen.

COLOFON

REDACTIE: werkgroep project 'Vogels die niet vliegen gaan dood. Ghanese in Gent en Oost-Vlaanderen. 30 jaar migratie en integratie.'

Adrien Brysse (Ghendtsche Tydinghen), Piet Creve (Amsab-ISG), Jozefien De Bock (STAM), Eric Hayfron-Ashun (COJG), Daphné Maes (Heemkunde Vlaanderen), Liesbeth Mensah (COJG), Merel Van Den Broucke (COJG)

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Eric Hayfron-Ashun, COJG, Dampoortstraat 99, 9000 Gent

MET SPECIALE DANK AAN:

de geïnterviewden binnen het project:

Philip Andoh, Awwah Ansu, John Benjamin Asamoah, Julie Asamoah, Bernard Asamoah-Anochie, Rebecca Donkor, Lordina Engels, William Frimpong, Labaran Gausa, Eric Hayfron-Ashun,

FOTOMATERIAAL: COJG en de geïnterviewden zelf. Er werd getracht om alle auteursrechten te respecteren. Indien dit niet gelukt is, wordt de gerechtigde uitgenodigd contact op te nemen om de nodige regelingen te treffen.

GRAFISCHE VORMGEVING: Jonas Mensah

Dit is een project van COJG dat gerealiseerd wordt door Ghanese en Belgische vrijwilligers van COJG en Ghendtsche Tydinghen. Ze worden hierbij ondersteund door de medewerkers van Heemkunde Vlaanderen, Amsab-ISG, STAM, Trefpunt, FZO-VL en de Foreign Shop.

Het project kreeg de steun van de Stad Gent en de Provincie Oost-Vlaanderen

